

## Falsafa fanidan yakuniy nazorat savollari

| №  | Savollar va kalit so'zlar                                                                                                                                                                      |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1  | “Falsafa” atamasi, uning mohiyati va mazmuni                                                                                                                                                   |
|    | T.t. donolik, Gretsiya, Pifagor, predmeti                                                                                                                                                      |
| 2  | “Dunyoqarash” tushunchasi, uning mohiyati va tarixiy shakllari                                                                                                                                 |
|    | T.t. qarashlar, g'oyalar, bilimlar tizimi, individual va ijtimoiy dunyoqarash, mifologik, diniy, falsafiy dunyoqarash.                                                                         |
| 3  | Falsafiy dunyoqarash va uning asosiy yo'nalishlari.                                                                                                                                            |
|    | T.t. bilim, fikr, aql, shaxs, ilmiy yutuqlar, g'oyalar, ilmiy xarakter, ratsionallik.                                                                                                          |
| 4  | Falsafaning muhokama mavzulari, asosiy muammolari va ular bilan bog'liq ta'limotlar                                                                                                            |
|    | T.t. bilish, borliq, inson, hayot mazmuni, materializm, idealizm                                                                                                                               |
| 5  | Falsafaning predmeti                                                                                                                                                                           |
|    | T.t. falsafaning asosiy savoli, borliq, ong, materializm, idealizm, gnoseologik optimizm, agnostitsizm.                                                                                        |
| 6  | Falsafiy bilimlarning tuzilishi va falsafiy yo'nalishlar                                                                                                                                       |
|    | T.t. ontologiya, gnoseologiya, mantiq, materializm, idealizm                                                                                                                                   |
| 7  | Falsafaning asosiy funktsiyalari                                                                                                                                                               |
|    | T.t. dunyoqarashlik, metodologik, tanqidiy                                                                                                                                                     |
| 8  | Falsafiy usullar va ularning turlari.                                                                                                                                                          |
|    | T.t. dialektika, metafizika, sofistika, eklektika, sinergetika, fan usullari, metodologiya.                                                                                                    |
| 9  | Qadimgi Hindiston ortodoksal maktablarining falsafiy g'oyalari                                                                                                                                 |
|    | T.t. Vedatnta, Mimamsa, Nyaya, Veda, Brahman, atman, karma                                                                                                                                     |
| 10 | Qadimgi Hindiston noortodoksal maktablarining falsafiy g'oyalari                                                                                                                               |
|    | T.t. Buddizm, Jaynizm, Lokayata                                                                                                                                                                |
| 11 | Buddizm ta'limoti va falsafasi                                                                                                                                                                 |
|    | T.t. Budda, To'rt haqiqat, Pancha Shila                                                                                                                                                        |
| 12 | Qadimgi Xitoy falsafasi.                                                                                                                                                                       |
|    | T.t. Konfutsiy, osmon irodasi, tartib ("Li"), Lao Tzu, Dao qonuni, besh element ("Tsi").                                                                                                       |
| 13 | Konfutsiylik ta'limoti va falsafasi                                                                                                                                                            |
|    | T.t. “Long Yuy”, Jun Tzu, jen, li, xiao, chjen min                                                                                                                                             |
| 14 | Zardushtiylik va “Avesto”da o'z aksini topgan falsafiy g'oyalar.                                                                                                                               |
|    | T.t. Zardusht, yaxshilik, yomonlik, to'rt unsur, ezgu fikr, ezgu so'z, ezgu amal                                                                                                               |
| 15 | O'rta asrlar arab-musulmon falsafasi                                                                                                                                                           |
|    | T.t. Al-Kindi, Ibn-Rushd, Al-Forobiy, Ibn Sino, Al-Xorazmiy                                                                                                                                    |
| 16 | Temuriylar davri falsafasi                                                                                                                                                                     |
|    | T.t. Temuriylar davri tavsifi, Amir Temur, Mirxond, Xondamir, Sadiddin Taftazoniy, Jurjoni, Mirzo Ulug'bek, Abdurahmon Jomiy, Alisher Navoiy, Husayn Vays Koshifiy, Zahiriddin Muhammad Bobur. |
| 17 | Jadidchilik falsafasi.                                                                                                                                                                         |
|    | T.t. Milliy g'oya, istiqlof, ma'rifat, M. Behbudiy, A. Avloniy, A. Fitrat, Cho'lpon.                                                                                                           |
| 18 | Qadimgi yunon falsafasi: paydo bo'lishi va ilk falsafiy maktablar.                                                                                                                             |
|    | T.t. Yunon polisi, Milet maktabi, Geraklit, Pifagor, Eley maktabi                                                                                                                              |
| 19 | Yunon falsafasining rivojlanishi: Klassik davr                                                                                                                                                 |
|    | T.t. Suqrot, Platon, “g'oyalar olami”, Aristotel, to'rt sabab, harakat.                                                                                                                        |
| 20 | Yunon falsafasining rivojlanishi: ellinistik davr                                                                                                                                              |
|    | T.t. Stoitsizm, skeptitsizm, epikurchilar                                                                                                                                                      |
| 21 | Qadimgi Rim falsafasining xususiyatlari.                                                                                                                                                       |
|    | T.t. Lukretsiy Kar, tabiat, Tsitseron, Seneka, tabiiy huquq, qonun.                                                                                                                            |
| 22 | Ilk o'rta asrlar Yevropa falsafasi.                                                                                                                                                            |
|    | T.t. Xristianlik, Avreliy Avgustin, falsafa taraqqiyotining umumiy belgilari, apologetika va patristika.                                                                                       |
| 23 | O'rta asrlar Yevropa falsafasi.                                                                                                                                                                |
|    | T.t. Sxolastika, Foma Akvinskiy, nominalizm, realizm                                                                                                                                           |

|    |                                                                                                                    |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 24 | Evropada Uyg'onish davri falsafasi.                                                                                |
|    | T.t. N. Kuzanskiy, N. Kopernik, G. Bruno, N. Makiavelli                                                            |
| 25 | Yangi davr falsafasi                                                                                               |
|    | T.t. R.Dekart, B.Spinoza, G.V.Leybnits, F.Bekon, T.Gobbs, J.Lokk, J.Berkli, D. Yum                                 |
| 26 | 18-asr frantsuz materializmi.                                                                                      |
|    | T.t. Lametri, Golbax, Gelvetsiy, Didro                                                                             |
| 27 | I. Kant falsafasining asosiy g'oyalari                                                                             |
|    | T.t. Tanqid, bilish, "narsa o'zida", imperativ                                                                     |
| 28 | Gegel falsafasining tizimi va usuli                                                                                |
|    | T.t. Mutlaq g'oya, mantiq, ruh, tabiat, dialektika                                                                 |
| 29 | Marksistik falsafaning paydo bo'lishi va rivojlanishi                                                              |
|    | T.t. Dialektik materializm, tarixiy materializm, ishlab chiqarish usuli                                            |
| 30 | 19- asrlar oxiri va 20-asr noklassik falsafasi                                                                     |
|    | T.t. Irratsionalizm, volyuntarizm, intuitivizm, neokantchilik                                                      |
| 31 | Hayot falsafasi F. Nitsshe                                                                                         |
|    | T.t. Irratsionalizm, nigilizm, hokimiyat irodasi, super-odam                                                       |
| 32 | Ekzistensializm. Erkinlik va mas'uliyat. Inson mavjudligining ma'nosi                                              |
|    | T.t. Xaydeger, Yaspers, Sartr, Kamyu, mavjudlik                                                                    |
| 33 | F. Shleyermaxer, H.-G. Gadamer, V. Diltey geremenevtikasi                                                          |
|    | T.t. Izoh, tushunish                                                                                               |
| 34 | Pozitivizm va uning rivojlanish bosqichlari                                                                        |
|    | T.t. Kont, Spenser, Max, Avenarus, Rassell, Vitgenshteyn                                                           |
| 35 | Ontologiya falsafaning bir bo'limi sifatida                                                                        |
|    | T.t. Borliq, materiya, substansiya, g'oya, tabiat                                                                  |
| 36 | Borliq falsafasi va uni o'rganishning dolzarbligi                                                                  |
|    | T.t. "borliq" va "yo'qlik", mavjudlik, tabiat va jamiyatning borlig'i, harakat, makon va zamon.                    |
| 37 | Tabiat falsafasi.                                                                                                  |
|    | T.t. mikrodunyo, makrodunyo, megadunyo, noorganik dunyo, organik dunyo, ijtimoiy dunyo, hayot, biosfera, noosfera. |
| 38 | Harakat va uning shakllari.                                                                                        |
|    | T.t. Borliq, atribut, o'zaro ta'sir, harakat, o'zgarish, rivojlanish, harakat shakllari.                           |
| 39 | Fazo va vaqt materiyaning atributlari                                                                              |
|    | T.t. substansial, relyatsion, uzunlik, davomiylik                                                                  |
| 40 | Dialektika qonunlari va ularning xossalari.                                                                        |
|    | T.t. ayniyat va ziddiyat, miqdor va sifat, inkorni inkor etish, me'roslik.                                         |
| 41 | Falsafiy kategoriyalar tizimi va ularning mazmuni                                                                  |
|    | T.t. mohiyat va hodisa, shakl va mazmun, sabab va oqibat; zarurat va tasodif; imkoniyat va haqiqat.                |
| 42 | Bilish falsafiy muammo sifatida                                                                                    |
|    | T.t. gnoseologiya, epistemologiya, agnostitsizm                                                                    |
| 43 | Dunyoni bilish muammosi va falsafiy skeptitsizm                                                                    |
|    | T.t. Agnostitsizm, skeptiklar, D. Yum, I. Kant                                                                     |
| 44 | Bilishning turlari va asosiy tushunchalari                                                                         |
|    | T.t. oddiy bilish, ilmiy bilish, badiiy bilish, hissiy bilish, ratsional bilish, intuitiv bilish                   |
| 45 | Bilish shakllari.                                                                                                  |
|    | T.t. hissiy bilish, ratsional bilish: tushuncha, hukm, xulosa.                                                     |
| 46 | Haqiqat va uning falsafiy talqini. Zamonaviy fanda haqiqat muammosi.                                               |
|    | T.t. mutlaq, nisbiy, mantiqiy mezon, amaliy mezon.                                                                 |
| 47 | Ilmiy bilish va uning usullari.                                                                                    |
|    | T.t. ratsionallik, kuzatish, analiz va sintez, abstraksiya va konkretlik, induksiya va deduksiya.                  |
| 48 | Tafakkur mantiqning o'rganish ob'ekti sifatida                                                                     |
|    | T.t. Mantiq, qonunlar, tafakkur shakllari, Aristotel                                                               |

|    |                                                                                                                                                                                          |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 49 | Mantiq va til                                                                                                                                                                            |
|    | T.t. Belgi, semantika, pragmatika, sintaksis, tabiiy yoki milliy tillar, sun'iy til, ilmiy til, formalashtirish, proporsional funksiya, semantik kategoriyalar.                          |
| 50 | Formal mantiq qonunlari.                                                                                                                                                                 |
|    | T.t. ayniyat, ziddiyatsizlik, uchinchisi istisno, yetarli asos.                                                                                                                          |
| 51 | Argumentatsiya va uning turlari.                                                                                                                                                         |
|    | T.t. dalil, tezis, argumentlar, mantiqiy aloqa, bevosita va bilvosita, antitezis                                                                                                         |
| 52 | Tafakkurning asosiy shakllari                                                                                                                                                            |
|    | T.t. tushuncha, hukm, xulosa                                                                                                                                                             |
| 53 | Tushinchqa tafakkur shakli sifatida                                                                                                                                                      |
|    | T.t. hajm, mazmun, moslik, kesishuvchi, bo'ysunuvchi                                                                                                                                     |
| 54 | Hukm tafakkur shakli sifatida                                                                                                                                                            |
|    | T.t. oddiy hukm, murakkab hukm, subekt, predikat                                                                                                                                         |
| 55 | Xulosa tafakkur shakli sifatida                                                                                                                                                          |
|    | T.t. deduksiya, sillogizm, induksiya, analogiya                                                                                                                                          |
| 56 | Tushunchani chegaralash va umumlashtirish                                                                                                                                                |
|    | T.t. Tushunchaning hajmi, umumiy, xususiy                                                                                                                                                |
| 57 | Tushunchalarning turlari.                                                                                                                                                                |
|    | T.t. yakka, umumiy, ayiruvchi, to'plovchi, konkret, mavhum                                                                                                                               |
| 58 | Tushunchani shakllantirishning mantiqiy usullari.                                                                                                                                        |
|    | T.t. Abstraktsiya, analiz, sintez, taqqoslash, umumlashtirish                                                                                                                            |
| 59 | Tushunchalar bilan mantiqiy amallar                                                                                                                                                      |
|    | T.t. Cheklash, umumlashtirish, ta'riflash, bo'lish                                                                                                                                       |
| 60 | Hukm turlari. Birlashtirilgan tasnif                                                                                                                                                     |
|    | T.t. Umumiytasdiq, Umumiyinkor, Xususiytasdiq, Xususiyinkor                                                                                                                              |
| 61 | Murakkab hukmlar.                                                                                                                                                                        |
|    | T.t. Konyunksiya, diszyunksiya, ekvivalentlik, implikasiya                                                                                                                               |
| 62 | Deduktiv xulosa.                                                                                                                                                                         |
|    | T.t. to'g'ridan-to'g'ri va bilvosita, o'zgartirish, aylantirish, predikatga qarshi qo'yish, "mantiqiy kvadrat" bo'yicha xulosalar, sillogizmlar, shartli xulosalar, ajratuvchi xulosalar |
| 63 | Induktiv xulosa                                                                                                                                                                          |
|    | T.t. To'liq induksiya, to'liqsiz induksiya, ommabop induksiya, ilmiy induksiya                                                                                                           |
| 64 | Analogiya bo'yicha xulosa chiqarish.                                                                                                                                                     |
|    | T.t. Qat'iy analogiya, qat'iy bo'lmagan analogiya                                                                                                                                        |
| 65 | Ijtimoiy falsafaning predmeti va vazifalari.                                                                                                                                             |
|    | T.t. Jamiyat, gnoseologik, metodologik, prognostik, dunyoqarashlik, ijtimoiy, gumanitar                                                                                                  |
| 66 | Jamiyat o'z-o'zini rivojlantiruvchi tizim sifatida                                                                                                                                       |
|    | T.t. Jamiyat, tizim, tuzilma                                                                                                                                                             |
| 67 | Jamiyatning tuzilishi: to'rtta quyi tizim.                                                                                                                                               |
|    | T.t. Iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy, ma'naviy                                                                                                                                              |
| 68 | Ijtimoiy falsafada jamiyat taraqqiyotining sabablarini tushunishning asosiy yondashuvlari.                                                                                               |
|    | T.t. naturalistik, idealistik, materialistik, plyuralistik                                                                                                                               |
| 69 | Jamiyatning ma'naviy hayoti                                                                                                                                                              |
|    | T.t. Individual ong, ijtimoiy ongning tuzilishi, kundalik ong, nazariy ong, ijtimoiy psixologiya, axloqiy ong, estetik ong, siyosiy ong, huquqiy ong.                                    |
| 70 | Madaniyat tushunchasi. Moddiy va ma'naviy madaniyat. Madaniyat va tsivilizatsiya.                                                                                                        |
|    | T.t. madaniyat, moddiy madaniyat, ma'naviy madaniyat funktsiyalari, A. Toynbi, O. Shpengler.                                                                                             |
| 71 | “Ommaviy madaniyat”ning yoshlar dunyoqarashiga ta'siri.                                                                                                                                  |
|    | T.t. Zamonaviy axloqiy tarbiyada kosmopolitizmga moyillik, yuksak axloqni tarbiyalashda texnologiyaning ijobiy va salbiy ta'siri.                                                        |
| 72 | “Tarix falsafasi”ning predmeti va uning rivojlanish bosqichlari.                                                                                                                         |
|    | T.t. Volter, D.Viko, C.Monteskye, G.Gegel, K.Marks, O.Shpengler, A.Toynbi                                                                                                                |

|    |                                                                                                                                                                                          |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 73 | Formatsiyaviy va sivilizatsiyaviy yondashuvlar.                                                                                                                                          |
|    | T.t. chiziqli (formatsion) va tsiklik, Marks, Toinbi                                                                                                                                     |
| 74 | Falsafada inson muammosi                                                                                                                                                                 |
|    | T.t. Upanishadlar, konfutsiylik, Sokrat, Platon, Aristotel, diniy tushuntirish, T.Gobbs, R.Dekart, Lametri, Kant, Gegel, Feyerbax, Marks                                                 |
| 75 | Antropogenezning falsafiy talqini                                                                                                                                                        |
|    | T.t. evolyutsiya, din, kosmologik nazariya                                                                                                                                               |
| 76 | Inson falsafaning bilish ob'ekti sifatida                                                                                                                                                |
|    | T.t. inson, individ, shaxs, antropologiya, tana va ruh, insoniy qadriyat.                                                                                                                |
| 77 | Ong va ruh: falsafiy talqin.                                                                                                                                                             |
|    | T.t. "vulgar materializm", inikos, miya va ruh, til va axborot, o'z-o'zini anglash.                                                                                                      |
| 78 | Ong va ongsizlik o'rtasidagi munosabatlar.                                                                                                                                               |
|    | T.t. avtomatizm, komplekslar, Z. Freyd, arxetiplar nazariyasi, ongsizlik.                                                                                                                |
| 79 | Etika falsafaning bir bo'limi sifatida                                                                                                                                                   |
|    | T.t. Aristotel, etika, axloq, nazariy, amaliy, kasbiy.                                                                                                                                   |
| 80 | Axloq tushunchasi va tuzilishi                                                                                                                                                           |
|    | T.t. axloqiy ong, axloqiy xulq-atvor, axloqiy qadriyatlar, axloqiy tamoyillar, axloqiy me'yorlar                                                                                         |
| 81 | Etikaning boshqa ijtimoiy-ma'naviy hodisalar bilan o'zaro ta'siri.                                                                                                                       |
|    | T.t. axloq va din, axloq va huquq, axloq va siyosat, axloq va san'at, axloq va fan, axloq va mafkura.                                                                                    |
| 82 | Etika toifalari.                                                                                                                                                                         |
|    | T.t. sevgi va nafrat, yaxshilik va yomonlik, adolat, vijdon, or-nomus.                                                                                                                   |
| 83 | Kasbiy etikaning asosiy tamoyillari                                                                                                                                                      |
|    | T.t. gumanizm, optimizm, patriotizm, tolerantlik.                                                                                                                                        |
| 84 | Axloqiy madaniyat va kasbiy etika.                                                                                                                                                       |
|    | T.t. etiket, kasbiy xushmuomalalik, axloqiy tarbiya.                                                                                                                                     |
| 85 | Axloqiy madaniyat va qadriyatlar.                                                                                                                                                        |
|    | T.t. Muomala madaniyati, kasbiy etiket, tibbiy-ekologik tarbiya, sog'lom turmush tarzi, insonning axloqiy hayoti, axloqiy tarbiya, yoshlar dunyoqarashiga ommaviy madaniyatning ta'siri. |
| 86 | Bioetikaning axloqiy jihatlar                                                                                                                                                            |
|    | T.t. evtanaziya, organ transplantatsiyasi, abort, klonlash, surrogatlik                                                                                                                  |
| 87 | Shaxslararo munosabatlar etikasi                                                                                                                                                         |
|    | T.t. oltin qoida, gumanizm, adolat, toleratlik                                                                                                                                           |
| 88 | Metaetika normativ etikadan nimasi bilan farq qiladi?                                                                                                                                    |
|    | T.t. metaetika, normativ etika, me'yorlar, tahlil, farq, yondashuv                                                                                                                       |
| 89 | Axloqiy hukmlar haqiqat yoki yolg'on bo'lishi mumkin mi?                                                                                                                                 |
|    | T.t. axloqiy hukmlar, haqiqat, yolg'on, baholash, falsafa, munozara.                                                                                                                     |
| 90 | Axloqiy realizm nima?                                                                                                                                                                    |
|    | T.t. axloqiy realizm, obyektivlik, qadriyatlar, haqiqat, falsafa, axloq.                                                                                                                 |
| 91 | Axloqiy antirealizm nima?                                                                                                                                                                |
|    | T.t. antirealizm, axloq, subyektivlik, inkor, qadriyatlar, yondashuv.                                                                                                                    |
| 92 | Metaetikada emotivizm nima?                                                                                                                                                              |
|    | T.t. emotivizm, hissiyotlar, axloqiy mulohazalar, ifoda, tuyg'ular, til.                                                                                                                 |
| 93 | Preskriptivizm nima?                                                                                                                                                                     |
|    | T.t. preskriptivizm, ko'rsatma, me'yorlar, xulq-atvor, til, axloq.                                                                                                                       |
| 94 | Axloqiy mulohazalarni isbotlash mumkinmi?                                                                                                                                                |
|    | T.t. isbot, axloq, dalillar, aql, falsafa, munozara.                                                                                                                                     |
| 95 | Axloqiy relyativizm nima?                                                                                                                                                                |
|    | T.t. relyativizm, axloq, farqlar, madaniyatlar, me'yorlar, qadriyatlar.                                                                                                                  |
| 96 | Pedagogning qanday axloqiy majburiyatlari bor?                                                                                                                                           |
|    | T.t. pedagog, mas'uliyat, hurmat, adolat, tarbiya, me'yorlar.                                                                                                                            |
| 97 | Estetikaning predmeti va asosiy tushunchalari                                                                                                                                            |
|    | T.t. estetik munosabat, estetik faollik, estetik ong.                                                                                                                                    |

|            |                                                                                                                 |
|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>98</b>  | Estetika fanining maqsadi va vazifalari.                                                                        |
|            | T.t. estetik munosabat, go'zallik, garmoniya.                                                                   |
| <b>99</b>  | Estetik ong va estetik faoliyat                                                                                 |
|            | T.t. estetik did, estetik ideal, nazariy estetik ong, utilitar munosabat.                                       |
| <b>100</b> | Estetik faoliyat va uning turlari                                                                               |
|            | T.t. go'zallik qonunlari, faoliyat, san'at, dizayn                                                              |
| <b>101</b> | Estetik ong tushunchasi va tuzilishi.                                                                           |
|            | T.t. estetik did, estetik ideal, estetik nazariya, go'zallik, fojia.                                            |
| <b>102</b> | Estetikaning asosiy kategoriyalari                                                                              |
|            | T.t. go'zallik, ulug'vor, fojiaviylik, hajviylik                                                                |
| <b>103</b> | Estetik tarbiya usullari                                                                                        |
|            | T.t. ta'lim, san'at, adabiyot.                                                                                  |
| <b>104</b> | San'at tarixi                                                                                                   |
|            | T.t. Antik davr, O'rta asrlar, Uyg'onish davri, Yangi davr                                                      |
| <b>105</b> | Globallashuv va barqaror taraqqiyot                                                                             |
|            | T.t. Bandi, globalistika, koevolyutsiya, Rim klubi                                                              |
| <b>106</b> | Global muammolar falsafasi.                                                                                     |
|            | T.t. intersotsial, antroposotsial, sotsiotabiiy                                                                 |
| <b>107</b> | Migratsiya va urbanizatsiya barqarorlik va beqarorlik omillari sifatida. Covid-19 muammosi                      |
|            | T.t. ko'chaman, joyimni o'zgartiraman, mehnat migratsiyasi, shaharga mansub, SARS-CoV-2, pnevmoniya, cheklovlar |
| <b>108</b> | Ta'limga oid Bolonya deklaratsiyasining innovatsion xarakteri                                                   |
|            | T.t. 1999-yil 19 iyun, 29 ta davlat, ECTS                                                                       |
| <b>109</b> | Korrupsiya tushunchasining ma'nosi va tarixiy ildizlari                                                         |
|            | T.t. suiiste'mol, mojaro, poraxo'rlik, nepotizm, Urukagina, Arthashastra                                        |
| <b>110</b> | Korrupsiyaga qarshi kurash mexanizmlari                                                                         |
|            | T.t. ichki nazorat, tashqi nazorat, saylov tizimi, Singapur strategiyasi                                        |